

TEKST & FOTO'S: TERENCE GARNIER

De Amsterdamse woonschipbewoner Fred Lechner (68) vindt het onbegrijpelijk dat de gemeente Amsterdam bij het opstellen van de Watervisie Amsterdam 2040 geen onderscheid heeft gemaakt tussen varende erfgoed en woonschepen, woonarken en scharken. Daarom pleit hij voor een zelfstandig hoofdstuk in de Watervisie voor varende erfgoed. “De gemeente is onbetrouwbaar en komt afspraken niet na.”

Lechner, woonachtig aan het Amsterdamse Prinseneiland, heeft met een paar andere partijen een zienswijze op het concept van de Watervisie ingediend bij de gemeente. Hierin pleit de gepensioneerde bestekschrijver voor – op z'n zachtst gezegd – meer aandacht voor het varende historisch erfgoed dat de stad Amsterdam rijk is. “In de Watervisie heb ik de woorden varende erfgoed slechts drie keer aangetroffen, het woord woonboot 121 keer. En dat een half jaar na Sail. Qua welstandsregels wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de schoenendozen en het varende erfgoed. Op de vaste wal wordt het beheer van huizen in een willekeurige buurt van Amsterdam toch ook niet op een grote hoop gegooid met het behoud en beheer van monumenten in die buurt?”

4 De geboren en getogen Amsterdammer begon veertig jaar geleden in het actiewezen. Nu Lechner gepensioneerd is, heeft hij daar meer tijd voor. Daarom ontwikkelde hij een zienswijze in samenspraak met een aantal andere historische schepen met staande mast, de Vereniging voor Beroepschartersvaart, Paul van Soomeren namens de creatieve industrie en werkers in Werkgebouw het Veem, project Goud voor Hout en Ine Reijnen. Laatstgenoemde verzamelde 200 handte-

“In de Watervisie heeft de gemeente Amsterdam varende erfgoed volledig over het hoofd gezien”

de zienswijze zoden aan de gemeentelijke dijk zal zetten. "Mischien sterft onze zienswijze een stille dood in de ambtenarij – ondanks het feit dat er 330 ambtenaren op de afdeling Ruimte en Duurzaamheid werken. Maar de combinatie en samenwerking van al onze partijen zorgt voor een sterke positie van onze zienswijze."

Onbetrouwbaar

De Prinseneiland-bewoner kijkt ook met afkeuring richting het handelen van de gemeente omtrent de Oude Houthaven. "De woonschepen die in 2008 aan de Pontveersteiger lagen, zouden tijdelijke ligplaatsen krijgen in de Oude Houthaven omdat de Nieuwe Houthaven nog niet klaar was. Ook wordt in de Nieuwe Houthaven een nieuw hotel gepland en gebouwd. Daarvoor moeten zestien geplande ligplaatsen wijken. De gemeente verdedigt nu ineens het hotelbelang, want dat vinden ze blijkbaar belangrijker voor de stad. De gemeente komt de eerder gemaakte afspraken niet na en dus is de gemeente onbetrouwbaar."

"Amsterdam moet een ander beleid gaan voeren over de mooie dingen in de stad", is hij kritisch. "Men koerstert het varend erfgoed wel, maar de ligplaatstarieven zijn desondanks voor deze schepen verduubeld." Ook over de schoenendozen heeft Lechner geen goed woord over. "Schoenendozen maken er een rotzooi van. Ze woekeren voort, terwijl het eigenlijk gewoon woningen zijn. Het zijn mensen die op het water wonen, maar niets met het water hebben. Ze gebruiken vaak de boot als Bed en Breakfast – AirBnB staat er vol mee. Nog een reden waarom welstandsbeleid van deze boten en het varend erfgoed niet bij elkaar horen."

Speciale ligplaatsvergunning

Zijn eigen schip, de Groninger tjalk Rensiana, zag het levenslicht in 1909. In 1991 kocht Lechner de tjalk en sindsdien stak hij naast bijna drie ton ook veel bloed, zweet en tranen in het schip voor renovatie en restauratie. Dat zorgde ervoor dat hij sinds 2000 mee is gaan varen met hét vijfjaarlijkse maritiem evenement in Amsterdam, Sail.

In 1995 kreeg de schipper een niet-overdraagbare, speciale ligplaatsvergunning van de gemeente. Deze gedoogvergunning houdt in dat het schip de wateren van de gemeente Amsterdam zal moeten verlaten als de bewoning ervan beëindigd wordt. Omdat het een niet-overdraagbare vergunning betreft, vertrekt het schip bij overlijden van Lechner en moeten zijn kinderen een ligplaats elders vinden. Daarom is hij een petitie gestart om zijn schip op deze plaats te behouden. Deze is te tekenen op petitie.nl. Lechner is ook een website gestart waarop hij pleit voor het behoud van de huidige ligplaats voor zijn schip – welke door de grote staande mast en de volledige restauratie als toeristische attractie wordt gezien. "Die masten zijn niet alleen eyecatchers bij Sail, maar ook gewoon aan het Prinseneiland en andere vergelijkbare plaatsen in de stad", aldus Lechner.

Een ander speerpunt van de Watervisie is de verplaatsing van boten uit de binnenstad naar andere gebieden, waar wel ruimte is voor groei. Dit wegens de overvolle wateren. Lechner begrijpt dat wel – zolang het maar niet om varend erfgoed gaat. Hij merkt ook veel van de toegenomen drukte op het water in Amsterdam. "Ik heb op de lagere school op de Prinsengracht

gezet. Vanaf daar keek ik zo op de Noordermarkt. De Prinsengracht was een aimabele, kalme en rustige gracht. Er voeren alleen een paar rondvaartboten en enkele gesleepte dekschuiten. Nu zie je zoveel arken en is het er zo vol, dat het een soort botsbootjeswaren is geworden. Die arken hebben nu ook vaak zo'n rubberen band om de boten, om zichzelf te beschermen tegen hoerensloepen met beschonken en lallende opvarenden."

Lechner vindt het wel goed dat er een Watervisie ontwikkeld wordt. "Ik ondersteun de Watervisie verder overigens wel. Qua drukte op het water, de rondvaartboten die vechten om aanlegplaatsen. Het is goed dat daar nu een keer een overall lijn in komt en dat kwesties rondom het water niet langer vechtpartijen tussen individuele belangen zijn. Het enige wat aan de Watervisie schort is dus een zelfstandig hoofdstuk voor het varend erfgoed."

LWO

Ook de Landelijke Woonboten Organisatie (LWO) diende een zienswijze in bij de gemeente Amsterdam. Voorzitter Max Noordhoek zegt dat de zienswijze van zijn organisatie zich vooral heeft gericht op de toon die wordt aangeslagen in de Watervisie. "Ons grootste kritiekpunt op de nota is dat de insteek voornamelijk economisch is", stelt hij. "Het is vooral gericht op geld verdienen op en om het water. Natuurlijk begrijpen we dat de economische invalshoek belangrijk is, maar van een gemeente die het algemeen belang van de burgers moet dienen verlangen wij dat zij dit niet als enige invalshoek nemen. Ook de leefomgeving van middenstanders is belangrijk." Noordhoek, ruim een jaar als voorzitter aan het roer van de LWO, geeft wel toe dat hij in zijn zienswijze ietwat overdreven heeft. "Er is qua woonbotenbeleid een tweedeling in de stad Amsterdam tussen de rijken in de binnenstad en de buitenstanders buiten het centrum. Dat is het beeld bij ons. Het is wat overdreven, maar niet onwaar."

De voorzitter zwakt de woorden van Fred Lechner over het gebrek aan aandacht voor varend erfgoed in de Watervisie enigszins af. "Het varend erfgoed wordt wel degelijk genoemd in de Watervisie. Er staan verwijzingen in waaruit blijkt dat het beeld van Amsterdam wordt bepaald door de karakteristieke historische schepen. Maar ook naar het varend erfgoed wordt met een te economische bril gekeken". Lechner vindt de LWO-zienswijze maar wat aan de oppervlakkige kant. "Het is een algemeen, neutraal verhaal. Ik weet hoe veel ark-belangen er bij de LWO zijn. Ik lees in hun zienswijze ook niets over varend erfgoed. Onze zienswijze is veel heftiger en praktischer," besluit Lechner. Toch is het nog maar zeer de vraag in hoeverre er op gemeentelijk vlak werk wordt gemaakt van de zienswijzen van LWO en van Lechner en co. "We hebben meer dan vijfhonderd zienswijzen binnengekregen" aldus Roy Berents, hoofdplanoloog & stedenbouwkundig ontwerper bij de dienst Ruimte en Duurzaamheid van de gemeente Amsterdam en projectleider van de Watervisie. "We zijn nu druk bezig met categoriseren en nota's van beantwoording schrijven. Een deel van de zienswijzen zal tot wijzigingen en verbeteringen leiden, een ander deel zal weerlegd worden."

Koesteren

Berents vindt de woorden van Lechner wat "kort door de

bocht". "Het is niet zo dat we woonboten, woonarken, scharken en maritiem erfgoed op één hoop gooien. De gemeente Amsterdam bevestigt dat wij de kwaliteit zien van het varend maritiem erfgoed in de stad en dat koesteren we dan ook. In de Watervisie wordt ook benadrukt dat historische schepen bijdragen aan het cultuurhistorisch maritieme beeld van de stad. Dit 'varend erfgoed' bestaat uit allerlei typen schepen, zoals stoom- en motorsleepboten, klippers en tjalken, zeilwerry's, reddingboten, kotters, langedijkers en akkerschuiten, rond- en plathodems, hoogaarzen en botters, bakdekkers en zalmshowen. Veel van de vanouds varende schepen zijn nu in gebruik als woonboot of dienen voor de chartervaart. Agendapunt 6 van de uitvoeringsagenda 2016-2018 bij de Watervisie Amsterdam 2040 is daarom niet alleen het aanscherpen en uniformeren van welstandsbeleid voor woonboten (is boten, arken, scharken én historische schepen), maar tevens het verkennen van de mogelijkheden voor eventuele beleidsontwikkeling op het gebied van varend erfgoed."

"Het is een lastig onderdeel van de Watervisie", vervolgt Berents. "Daarom gaan we het komend jaar dat eerst beter uitzoeken. Is het daadwerkelijk mogelijk om het maritiem erfgoed te beschermen en moet de gemeente dat willen doen? Subsidies voor monumenten op wal zijn afgeschaft, dus bijvoorbeeld subsidies om de historische schepen te onderhouden en op te knappen wordt lastig. Het is een grijs gebied, er kunnen discussies ontstaan over wat dan de karakteristieke onderdelen zijn op zo'n schip. En, de gemeente wil de bewoners van maritiem erfgoed ook geen verplichtingen opleggen qua verbouwingen, want voor je het weet leg je eisen op aan eigenaren wat ze weer

op extra kosten kan jagen. En dat is juridisch en privaatrechtelijk weer een lastig verhaal", aldus de projectleider.

Wonen op het water is een belangrijk onderdeel van de Watervisie, onderschrijft Berents. "Het past bij Amsterdam. De stad heeft 2500 woonboten, ongeveer de helft (red: een kwart) van Nederland. In de bestaande stad – zeg maar het centrum, Oost, West en Zuid – liggen genoeg woonboten. Hier is geen ruimte meer voor groei. Aan de Amstel en bijvoorbeeld de Brouwersgracht in de binnenstad is zelfs enige verdunning gewenst, omdat je hier vanaf hele grote stukken kade het water überhaupt niet meer ziet of erbij kunt. Hier willen we het water beter leefbaar maken voor de Amsterdammers. In de Watervisie wordt aangegeven dat er aan het IJ (in Houthavens, Johan van Hasseltkanaal West) en het IJmeer (bij IJburg) mogelijkheden zijn voor groei van wonen-op-water-buurtjes, met zowel klassieke woonschepen als ruimte voor nieuwe moderne vormen van drijvende woningen, zoals bijvoorbeeld in de waterbuurt bij Steigereiland IJburg. Er is veel vraag naar die bijzondere vorm van wonen op het water en we denken dat die vraag aanhoudt. Echter, er kan in een groeiende en verdichtende stad maar mondjesmaat aan toegegeven worden. Het water kent immers vele gebruikers en het zicht op het water en openheid is ook een kwaliteit voor de (nieuwe) bewoners op de wal. Daarom moeten wij als gemeente een goede balans zoeken tussen wonen op het water en het zicht vanaf de waterkant", zegt Berents.

"De Watervisie geeft een langetermijnperspectief op het gebruik van het water en oevers. De waarde van het varend erfgoed wordt zeker erkend in de Watervisie, maar de Watervisie gaat over veel meer. De aanhoudende groei van bewoners en bezoekers in de stad zorgen de komende decennia voor meer druk op de openbare ruimte - ook op het water. Bovendien groeit de passagiers-, beroeps- en cruisevaart. Dit vraagt om maatregelen voor een optimaal en duurzaam gebruik van het water en een goede ordening van het groeiend gebruik van water en oevers. Met de Watervisie wordt vooral ingezet op het meer toegankelijk en leefbaar maken van het Amsterdamse water en de oevers en op een betere spreiding van het gebruik van het water over stad en regio", beëindigt de projectleider. ■

Op de site van Woonboot Magazine (www.woonbootmagazine.nl) staat nog wat meer (achtergrond) informatie. Onder het kopje Watervisie 2040 kunt u de volgende documenten vinden:

- Eric Blaauw's eerste indruk op Watervisie 2040.
- De zienswijze van de LWO
- Links naar Watervisie 2040 en de website van Fred Lechner

Hoe gaat het nu verder?

- Een ieder die een zienswijze heeft ingediend, krijgt rond mei/juni 2016 een inhoudelijke reactie van de gemeente.
  - Maart – mei 2016: schrijven definitieve Watervisie en nota van beantwoording op basis van zienswijzen & vaststelling in college van B&W
  - Mei – juni 2016: behandeling en vaststelling definitieve Watervisie in de gemeenteraad
- Woonboot Magazine blijft de ontwikkelingen volgen.